

УДК 313/316/14:001.3

М.М.Сидоренко, В.А.Троянський

ФІЛОСОФСЬКО-МЕДИЧНІ АСПЕКТИ ЦІННІСНОЇ ПАРАДИГМИ ДУХОВНОСТІ ЛЮДИНИ

Кафедра суспільних наук та українознавства (зав. – проф. М.М. Сидоренко)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. Багатозначність діагнозів духовного занедужання сучасної людини зумовлює необхідність дослідження детермінацій втрати визначеної ціннісно-сміслової форми її власного буття, знецінення культурного ви-

значення духовності, позбавлення орієнтовної фіксації.

Ключові слова: цінність, оцінка, духовність, світогляд, парадигма, медицина, людинознавство.

Вступ. У західній, так званій, континентальній та англійській філософії домінує поняття «раціональність», а поняття «духовність» вважається скомпрометованим релігійними нашірваннями, то в пострадянському філософському дискурсі актуалізація духовності розробляється переважно в межах нормативної модальності. Варіативністю відносної стереотипізації може стати синергетичний підхід як спосіб наукової репрезентації, що базується на принципах нелінійності, універсальної самоорганізації як ланки біфуркації, відкритості самоорганізованих систем. Проте він пов'язаний із довільною екстраполяцією від фізичних, хімічних до психологічних і медичних, соціологічних, економічних моделей-інтерпретацій. У кращому разі він може згодом стати засобом внутрішньодисциплінарного, міждисциплінарного та зовнішнього синтезу людинознавства, хоч поки що гальмує ціннісно-практичне бачення об'єктів самоорганізації, орієнтацію на можливу корекцію нестійких систем.

Довільна ж інтерпретація смислових констант духовності певною мірою нівелює багатозначність цього феномену, звужує проблемні поля його дослідження. Скажімо, «демонічність» чи одухотвореність речей світу в міфології позначала не стільки уяву про властивий їм ідеальний початок, скільки продуктивну силу, сховану в них. Міф постає як проєкція людської духовності на космічне ціле, як царина всезагального взаємоперетворення через світовідношення та світобачення, зокрема містицизм, анімізм, тотемізм, фетишизм, культ предків тощо. Тому сумнівно, на наш погляд, вживається вираз «міфологічний світогляд», особливо в тому разі, коли беруться до уваги всі його структурні складові та функціональні спрямування в сучасному інтегральному розумінні цього феномену [4].

Новизна дослідження. Полягає у відсутності в сучасній літературі філософської теорії цінностей, у спосіб авторів визначитися в сучасній стратегії цінності та в спробі для аналізу цього складного феномену.

Мета дослідження. Довести, що довільна інтерпретація смислових констант духовності нівелює

багатозначність її змісту, звужує проблемні поля дослідження ціннісної парадигми духовності людини.

Матеріал і методи. Філософсько-методологічні, філософсько-медичні, когнітивні, єдності історичного та логічного, сходження від абстрактного до конкретного.

Результати дослідження та їх обговорення. Основою аксіології світогляду є філософська теорія цінності. Оскільки така теорія як певна цілісність ще не створена, детальний виклад її змісту, зокрема на початку дослідження, нездійснений. Разом з цим, загальні уявлення про предмет аксіології знання, аксіологічної функції світогляду безпосередньо чи опосередковано актуалізується постійно, від глибини віків до наших днів.

Отже, ціннісний універсум наділяє фізичний світ додатковими смислами, «зумовленими... кореляцією зовнішніх і внутрішніх потенцій, тобто такою їхньою взаємозалежністю, коли останні збуджуються, викликаються до життя й асимілюються не лише чуттєвістю, а й усіма іншими потенціями людської душі в їхній нерозривній єдності та органічній цілісності» [2]. Ціннісний потенціал людського буття – своєрідний простір духовного саморозвитку.

Тому серед різних функцій світогляду людини важливе значення належить саме ціннісно-орієнтаційній або аксіологічній функції. У світогляді людини навколишній світ відображається не сам по собі, а через призму її інтересів. Завдяки цьому вона стає реальною силою, здатною перетворювати дійсність у бажаному для себе напрямі. При світоглядному відображенні людина не просто споглядає, пояснює дійсність у чистому її бутті, а оцінює через призму індивідуального і соціального досвіду, з позицій суспільних і особистих потреб та інтересів.

Слід підкреслити, що в умовах демократії, зокрема проголошення незалежності України, активізувалися певні категорії цінностей. Це, насамперед, політико-правові – демократія, справедливість, закон і правопорядок; культурні – свобода, творчість, любов, спілкування, діяльність; моральні – сенс життя, добро, обов'язок, щастя, відповідальність, совість, честь, гідність; національна – державність, традиції, мова [1].

Отже, нові цінності поступово ставали орієнтирами більшої частини українського суспільства.

Така переорієнтація викликала опір певної частини українства, оскільки розпочався злам звичних стереотипів мислення і поведінки, способу життя. Частина людей, як правило, втрачала віру в будь-які ідеали і цінності та була охоплена суспільною апатією, байдужістю до змін, що відбуваються.

На думку багатьох дослідників, найпривабливішими в українському суспільстві кінця ХХ – початку ХХІ ст. стали національні цінності, які ґрунтувалися на ідеї здобуття державної незалежності.

Кожна людина рано чи пізно замислюється над сенсом свого життя і від усвідомлення змісту і характеру того, що вона приймає за сенс свого життя, багато в чому залежить її поведінка, дії, ставлення до дійсності, до інших людей, її настрої, почування, думки, життєва позиція тощо. Тільки людина здатна розуміти проблемність свого почування, і відчувати всю його неоднозначність, складність і суперечливість. Ця здатність, на думку В.Франка, „значно більше виділяє людину серед тварин, ніж такі її досягнення як прямоходіння, мова або понятійне мислення” [8].

Отже, сенс життя кожної людини пов'язаний з її соціальним життям, життям у суспільстві, із засвоєнням наявних у суспільстві потреб, цінностей, інтересів. Все, що є бажаним, корисним, необхідним, красивим, має для людини сенс, а формований у ній своєрідний смисловий центр виявляється обернутим назовні і визначає її поведінку і дії. Як пише В.Франко, 85% опитаних американських студентів, що вчинили невдалі спроби самогубства, вказували, що їх причиною був не матеріальний стан і не нестатки, а саме втрата сенсу життя.

Визнаючи плюралізм цінностей, кожна людина особібно визначається в пріоритетах залежно від власної внутрішньої свободи. Сенс життя як раз і полягає в тому, щоб самостійно, зусиллям своєї волі реалізувати свою життєву програму.

Досліджуючи різні аспекти людинознавства, приходимо до висновку, що, виходячи з власного розуміння ролі та значення цінностей у своєму житті, люди поділяються на успішних, самодостатніх та не успішних. Втрата цінностей веде до втечі від дійсності, як справедливо зауважує А.Камю.

Варто звернути увагу на те, що різні соціокультурні типи суспільства мають своєрідні (специфічні) цінності, які складають важливий фактор детермінації ціннісних орієнтацій. Як підкреслював А.Камю, якщо людина не хоче тікати від дійсності, вона повинна знайти в собі людські ж цінності.

До фундаментальних цінностей людської культури, на думку М.В.Попова, слід відносити: життя, здоров'я, смерть, свободу, добро, красу, істину, працю, творчість, любов, щастя, честь, гідність, обов'язок, віру, надію, справедливість [7].

В.К.Ларіонова поділяє погляди С.Франка про те, що „людське життя сповнене трагізму, який ви-

пливає із самотності людського духу серед чужого та ворожого йому природного світу. Людина вимушена витратити свої сили на копітку, сповнену невдач справу збереження та вдосконалення свого життя, яка ніколи не завершується” [9].

За теорією С. Франка, тенденція сучасної людини бачити в трагедії єдиний зміст людського життя є безглуздою суперечністю, яка свідчить про сліпоту та відчай [2].

Орієнтація на людину як морально-духовну сутність, ідея „внутрішньої людини”, тобто носія духовності, як справедливо зауважує С.М.Возняк, пронизує всю історію української філософії. Основна особливість української філософської думки – її людинознавчий, екзистенціальний, етико-гуманістичний характер [5].

Останнім часом справедливо наголошуються на дві парадигми: східна і західна. Для східної парадигми домінуючим є утвердження гуманності, людяності, ширості тощо. Тому головний акцент робиться не на зміні світу, державної системи, а на зміні самого себе, на самоудосконалення. Для західної парадигми характерним є пріоритет індивідуальних цінностей людини над суспільними, тобто вважається, не людина для держави, а навпаки, держава для людини. Східна філософія орієнтується на вихідні канонічні джерела, що регламентують життя у всіх сферах суспільства. Західна ж філософія орієнтується на раціоналізм. Вона має переважно індивідуальне спрямування. Тому пріоритет надається життю окремої людини, а не суспільство в цілому, турбота не про загальне, спільне, а, навпаки, про індивідуальне життя кожної людини.

Звідси пріоритет права, закону в житті суспільства і сучасної людини.

Більшість дослідників пов'язує виникнення цінностей з історичним процесом їх застосування й розвитку в культурному просторі людської діяльності.

Ціннісні потенції знання не є потенціями „чистого розуму”, – справедливо зазначає М.Г.Марчук. „Вони мають етичне, естетичне і навіть релігійне значення. Сьогодні ця синкретичність проявляється, наприклад у буденній мові, коли ми вживаємо слова, що мають водночас і пізнавальний, і ціннісний вимір. Є всі підстави вважати, що філософія цінності виникла в руслі загальної тенденції досвідного синкретизму духовності, а пізнання ціннісних аспектів науки – як намагання повернути її в універсальний контекст культури” [2].

Отже, незважаючи на різні форми диференціації цінностей (плюралізм та їх відносний характер), існує найвища цінність – це саме життя людини, її здоров'я та перспективи розвитку в майбутньому. Тому людина є суб'єктом цінностей і ціннісного відношення до дійсності. Розгляд цінностей поза життям людини позбавлений сенсу. Всі артефакти (предмети людського походження), що знаходять археологи, свідчать про спосіб життя людей певної епохи,

рівень технології та виробництва, характер суспільних зв'язків і цінностей. Предметний і духовний світ – „дзеркало” втілення знань, навичок, вмінь, уявлень про добро і зло, цінностей, ідеалів, вірувань – всіх фізичних і духовних сил людини як результатів її соціально-активної діяльності [3].

Цінності – одна із складових свідомості, світогляду. Тому без дослідження цінностей, без розуміння їх значення в структурі духовності розкрити сутність людини практично неможливо. Тим більше неможливо зрозуміти специфіку світогляду як чинника, що визначає людську поведінку в межах суб'єктивного в людині. Людське життя як цінність може бути визначене лише в зіставленні з іншими сторонами реальної дійсності, хоча, врешті-решт, все останнє у філософській культурі так чи інакше виходить на аксіологію, на найдороччу цінність – людське життя.

У передмові до книги вибраних творів цього іспанського філософа Віталій Табачковський відзначає, що ключовим для самовизначення людини є момент розгортання її екзистенції в конкретному соціокультурному і водночас особистісному просторі і часові, тому темою доби він вважає уміння відчувати свій час, отже, не відчувати його – загубити свою долю [10].

В.Табачковський вдається до актуалізації змісту розмислів вітчизняних представників академічної філософії, діяльність яких почалася ще за часів тоталітарної ідеологічної заангажованості. Актуалізація смислової напруги навколо поняття під назвою „Київська світоглядно-антропологічна школа” збігається в часі з критикою багатьма вченими постмодернізму.

Сучасна польська дослідниця Барбара Скарга зазначає: „Людина знаходиться в якійсь ситуації. Вона не народжується в культурній порожнечі, поза часом і місцем, вона також ніколи не знаходиться на початку шляху, що не означає, аби визнати епістему абсолютною детермінантою її думок, чимось що примушує її говорити. Але вона має перед собою поле, в якому працює її думка, яке цю думку може в собі закрити й обмежити її, але яке також можна індивідуальним зусиллям зорати і пройти” [11].

Звернемо увагу на проблему духовного здоров'я людини як цінності.

Відомо, що слабкі духом люди навіть не відають про справжню цінність свого здоров'я і безумно його розтринькують. Слабкодушним не дано ніколи взнати, якими ж насправді резервами здоров'я вони володіють. Тому в назві цього розділу переставлені місцями позиції із відомого латинського девізу.

Латинський девіз „У здоровому тілі – здоровий дух” / „Mens sana in corpore sano” зустрічається, наприклад, у відомого римського поета Ювенала. Але вживаючи його, поет фактично тут же „перевертає” його на щось протилежне, коли пише: „Треба молитись, щоб розум здоровим був у тілі здоровому. Бадьорого духу проси, що страху перед смертю не знає... Того, що в будь-якому стані долає перепони, які завгодно, – Духу, що не схильний до гніву і нерозумних пристрастей не знає” [10].

Підвищений настрій, перебудження, екстаз, – все те, чим відрізняються пророки, поети, мученики за ідею від звичайних людей є противним тваринній стороні людини, тобто її фізичному здоров'ю.

Проте фізичне здоров'я людини зовсім не є чимось принизливим, тваринним. Поміркуймо. Якщо наше тіло – це храм нашої душі, а душа в храмі для того й існує, щоб підніматися до висот духовності, то було б принаймні легковажно зневажати цей храм тілесності і тим паче, – свідомо його руйнувати.

Природне органічне тіло людини стає чисто людським, а не тваринно-плотським лише в міру того, як силами власного духу ми гармонізуємо його відправлення та потяги. Згадайте хоча б вчення індійських йогів про духовне перетворення тілесності.

Тут важливо зрозуміти істину: за все, що ми чинимо в житті „не по совісті” доводиться розплачуватись і розплачуватись здоров'ям не лише своїм власним, але й здоров'ям близьких та рідних.

Людський вчинок і тваринний рефлекс або інстинкт – то є, як жартома говорять одесити, дві великі або маленькі різниці.

Ми тому так ґрунтовно розглядаємо християнську точку зору на духовність людини, що вона витримала двохтисячолітню перевірку часом і ось уже більше тисячі років є, власне, нашим народним українським розумінням духовного здоров'я [6].

Згідно зі східним віровченням дзен-буддизму людина – це щось подібне до мініатюрної сонячної системи і має сім тіл або сім планів природи у своєму тілі. Причому під тілом тут якраз розуміється не грубофізичне, а „тонке” духовно-енергетичне тіло. Це так звана аура, – силове поле духовності навколо матеріально-енергетичного тіла.

Називаються зазначені сім тіл так: 1) щільне фізичне, 2) астральне, 3) ментально-казуальне, 4) інтуїтивне або будхічне, 5) духовне, 6) монадичне, 7) божественне.

Із чого складається перше, фізично-анатомічне тіло, більш-менш відомо: це речовини, рідини та газу. Рухаються вони по тілу завдяки серцю і в цьому смислі воно оживлює тіло.

Астральне тіло вважається на Сході тілом бажань та пристрастей. Десь у районі сонячного сплетіння, неподалік від шлунка цей „астрал” з'єднується з фізичним тілом. Це, умовно кажучи, центр нашого емоційного життя і він мав би керуватися з вищого центру, – мозку. Але схоже на те, що більшість людей надто підвладні своїм емоційним поривам і не здатні їх контролювати зусиллям волі. У таких випадках ми кажемо, що нас „заносить”. А це значить, що ми самі більш схильні думати не головою, а „шлунком”.

Послідовники східних віровчень вважають, що взяти під контроль розуму свій „астрал” можна лише шляхом спеціальних вправ на зразок йогівських медитацій, коли зрештою в людини відкривається „третє око” (під останнім розуміють одну із мозкових залоз внутрішньої секреції, – чи то гіпофіз, чи то епіфіз.

Тіло ментально-казуальне формується не лише за рахунок пробудження сил розуму, але й тому, що людина свідомо стає на *Шлях Сходження* до Божественної Мудрості та Любові. Той, хто уникає стати на цей вузький шлях, а покірно йде манівцями за принципом „а що я, я як усі”, підкоряється у віці після 40 років фізичним законам виродження та деградації тіла.

Мудрець, піднімаючись до власної Наддуші, тобто індивідуалізованого „Бога в собі”, тим самим очищає свою душу і готує її до наступних перевтілень у все більш досконалих фізичних тілах. Тому вища частина цього третього тіла й називається каузальною (лат. *causa* – причина). Треба розуміти, що ми самі спричиняємо свою долю в наступних перевтіленнях. Це так званий кармічний закон (закон Карми). І сьогоднішні проблеми нашого фізичного тіла у вигляді хвороб та інвалідності – це вчорашні проблеми наших духовних хвороб, „наслідок духовних лінощів”. Інакше кажучи, все йде від небажання свідомо трудитися над побудовою свого ментально-казуального тіла.

Про інші чотири тіла вищих планів поки що мало відомо бо, як вважають східні містики, еволюція людини ще просто не піднялася до таких високих щаблів. Творіння ще не зовсім відповідає задумові Творця або Архітектора. Адже підірши до певного рівня, ми чомусь перестаємо рости фізично. Щось подібне відбувається і з нашим духовним зростанням. Тут теж є свої межі, хоча й дуже різні в різних людей.

Як би ми не ставилися до згаданих містично-релігійних поглядів, але вони краще виражають справжню природу людини, ніж грубий вульгарний матеріалізм. З точки зору останнього наше тіло не має ніякого відношення до духовності і душі. А деякі невірні горе-матеріалісти йдуть ще далі у своєму запереченні і взагалі вірять лише у власний матеріальний шлунок та те, чим його наповнити.

Більше того, надзвичайно актуальним є питання про можливі межі нашого втручання у власну тілесність. З позицій голого техніцизму виявити ці параметри неможливо і тому виникає реальна небезпека, що ми можемо переступити заборонену межу і сотворити таке тіло людини, яке при всіх великих можливостях життєзабезпечення, що не йтимуть ні в які порівняння з тими, якими володіє наше природне анатомічне тіло, втрачить головне – пов'язану з тим недосконалим тілом духовність. А без неї немає ні людини, ні людського здоров'я у вищому розумінні цього слова.

Ситуації нелегкого життєвого вибору і пов'язані з ними переживання є в житті кожної людини, особливо якщо вона є творчою особистістю. Адже тільки в процесі таких переживань людина здатна набутти нових смислів особистісного буття. Опинившись у становищі, коли вже не спрацьовує попередня система осмислення цінностей життя, людина змушена її перебудувати або й взагалі відкинути. Така духовно-практична діяльність не лише допомагає здолати

критичну ситуацію. Саме вона і є джерелом збагачення духовного здоров'я, сходження до все нових і нових його щаблів.

Психологи виділяють 4 типи критичних ситуацій – стрес, фрустрацію, конфлікт та кризу. Все залежить від характеру тієї „неможливості”, в якій опинилася людська життєдіяльність, від того, яка життєва потреба не може бути задоволена в наявних умовах і що робить людина, коли, здавалось би, вже нічого не можна вдіяти, як живе вона в умовах життєвої „неможливості”.

Існують дійсний та ілюзорний способи розв'язання життєвих суперечностей. Це може бути, наприклад, ситуація втечі від цих проблем, так звана „страусова тактика” (ескейпізм). Але це може бути і ситуація виходу назустріч життєвим труднощам. Щодо першого випадку, то відомі, зокрема, варіанти втечі у хворобу та втечі у здоров'я, коли людина, навіть абсолютно здорова „придумує собі неіснуючу хворобу, з метою зняти з себе будь-яку відповідальність за оті самі проблеми.

Йдеться про так звану невротизацію. Найбільш яскравим її прикладом є іпохондрія та істерія. Не кращим є і той випадок, коли людина робить культ із власного здоров'я і її не турбує будь-що поза межами цього культу. Звідси й виник гарний вислів „плюй на все і бережи здоров'я”.

Зрозуміло, що природа – зовнішнє неорганічне тіло людини тією мірою, якою людина від природи наділена внутрішнім органічним тілом. Силою духу гармонізувати, окультурити потяги та відправлення тіла не менш важливо, ніж створити неорганічні передумови його життєдіяльності – матеріальне виробництво.

Духовне перетворення тіла в європейській культурі не має стійких традицій. Такі традиції „воскресіння” людського тіла з біоорганізменної плоти сильні на Сході (йогізм, дзен-буддизм), хоч і виступають здебільшого в містифікованих формах.

Духовно-душевна біль – складний феномен. Розчарування можуть виправдати „праведність” здійснюваних виборів напряму і характеру дій щодо здоров'я і щастя. Життєві ситуації, коли „не спрацьовує” попередня система сенсів і цінностей, мають стати основою перебудови духовно-практичної, світоглядної діяльності з метою подолання критичної атмосфери, джерелом збагачення духовного здоров'я, його творення. Це особливо важливо при стресах, фрустраціях, конфліктах та кризах. Переоцінка цінностей іноді вимагає включення філософсько-психологічних аспектів допомоги тим, хто перебуває в стані життєвої „неможливості” з тим, що вони здатні були побудувати „вертикаль” своїх духовних цінностей.

Здоров'я, яке людина не зуміла підняти до духовності, втрачає свій сенс та цінність, перетворюється зрештою у свою протилежність – хворобу. Діє своєрідний закон звершення здоров'я, проте не завжди благородність душі продукує тілесне здоров'я, а

пороки – хвороби тіла, хоч зла совість та бездуховність – синонім небуття, життя, що не збулося.

На Сході існувала традиція, що вимагала від людини у віці „акма” – 40 років – „вступу на Шлях”. Вона зобов’язана була відмовитися від життєвих дрібниць і піднятися на вищі щаблі духу, які лише доступні людині.

Якщо практичні ситуації – необхідний атрибут духовного саморозвитку людини, то це особливо виявляється в період вікових перебудов: у віці інволюції (зав’ядання) виявляється розлад між духом та плоттю, соціально-духовним і природним початком у людині. Ця „щілина” може бути заповнена лише духовністю як породженням культури. Саме культура і духовність встановлюють моністичне світо- і саморозуміння – єдність людини зі світом людини. У критичних ситуація повинна, як говорив Гегель, вилетіти сова Мінерви з людської душі, тобто людина має виявити себе в культурній творчості, в активній всебічній діяльності.

Духовність – не виключна прерогатива окремої людини чи групи індивідів, а суспільний феномен, передумовою якого є демократія. Бюрократія і догматизм породжують бездуховність і страждання. Соціальна корозія негативно впливає на економіку і політику, духовні настрої суспільства, моральні цінності, породжує бездуховність і скептицизм, стимулює наркоманію, п’янство, проституцію, беззаконність.

Отже, дух, духовність – не суто суб’єктивне дещо, яке знаходиться у свідомості і самосвідомості. Дух об’єктивується як пересажене в людину культурне середовище та відповідне цілісне буття „ідеальної людини”. Якщо через відповідні соціальні умови їй не вдається втілити свою духовну конкретність у дійсність, то людина здатна реалізувати себе в акті вибору соціальної ролі, хоч тут їй загрожує бездуховність. Протиотрутою може стати напружене життя духу, духовно-практична, світоглядна діяльність. Саме вона сприяє вирішенню суперечностей ідеального і реального, конкретного і абстрактного, суцього і необхідного. Світоглядна культура і філософуван-

ня як теоретична реконструкція світоглядних проблем – підстава здорового гармонійного розвитку людини і суспільства.

Висновки

1. Сучасна проблема філософсько-медичних аспектів цінностей людини виходить на новий етап розвитку, перетворюється в методологічну основу гуманізації українського суспільства.

2. Дослідження комплексного характеру духовних цінностей сучасної людини актуалізує їх методологічні можливості щодо особливостей ментальності людини як розумної істоти.

Література

1. Бакіров В.С. Духовні цінності як об’єкт соціологічного аналізу / В.С.Бакіров // Філософ. думка.- 1997. – №4. – С. 17-24.
2. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання / Марчук М.Г. – Чернівці: Рута, 2001. – 319 с.
3. Огнев’юк В. Людина в контексті аксіологічних пошуків філософії / В. Огнев’юк // Практ. філософія, 2003. – №3. – С. 72–88.
4. Степаненко І.В. Смыслові константи поняття «духовність» від міфологічного світогляду дохристиянського / І.В.Степаненко // Практ. філософія.- 2002. – №3. – С.-151-158.
5. Поліщук О.П. Інформаційний пошук і ціннісні орієнтації особистості у контексті творчості / Поліщук О.П. // Практ. філософія. – К.: Парапан.- 2004. – №2. – 234 с.
6. Огородник І.В. Історія філософської думки в Україні / І.В.Огородник, В.В.Огородник. – К.: Вища школа, Т-во „Знання”, КОО, 1999 – 543 с.
7. Лозовий В.О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній: монографія / В.О.Лозовий, М.М.Сідак. – Харків: Право, 2006. – 254 с.
8. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник : Общ. ред. Л.Я.Гозмана и Д.А.Леонтьева / Франкл В. – М.: Прогресс, 1991. – 368 с.
9. Ларіонова В.К. Етика Абсолюта С.Л.Франка / Ларіонова В.К. – К.: Парапан, 1996. – 100 с.
10. Табачковський В.Г. Людина. Світ. Світопорядки / Табачковський В.Г.// Практ. філософія. – К.: Парапан,- 2003. - №3. – 234 с.
11. Скарга Барбара. Межі історичності / Барбара Скарга. – К.: Наукова думка, 2002. – С. 3-86.

ФИЛОСОФСКО-МЕДИЦИНСКИЕ АСПЕКТЫ ЦЕННОСТЕЙ ПАРАДИГМЫ ДУХОВНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Н.Н.Сидоренко, В.А.Троянский

Резюме. Многозначность диагнозов снижения духовного здоровья современного человека обуславливает необходимость исследования детерминаций потери определенной ценностно-смысловой формы его собственного бытия, обесценивание культурного определения духовности, потерю ориентировочной фиксации.

Ключевые слова: ценность, оценка, духовность, мировоззрение, парадигма, медицина, человековедение.

PHILOSOPHICAL-MEDICAL ASPECTS OF THE VALUES OF HUMAN SPIRITUALITY PARADIGM

M.M. Sidorenko, V.A. Troianskyi

Abstract. The ambiguity of diagnoses of mental disease of a modern man necessitates a study of determinations of the loss of a defined value-semantic form of his own existence, a depreciation of the cultural definition of spirituality, a loss of oriented fixation.

Key words: value, evaluation, spirituality, world outlook, paradigm, medicine, human science.

Рецензент – доц. Н. І. Зорій

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)
Buk. Med. Herald. – 2010. – Vol. 14, №3 (55). – P.153-157.